

istorija sećanja SR Nemačke, biti ne samo istorija društva opterećenog strahom od stida nego i istorija ponovljenog isključenja nepoštovanih žrtava.

2. Prevladavanje prošlosti: ideološka strana.

Istorijsko sećanje je važna komponenta razvojnih promena, a kolektivno sećanje jeste konstitutivni sadržaj političke kulture. Nakon nestanka hladnog rata instrumentalizacija istorije je u različitoj meri prisutna jer nije uvek, ni u svim zemljama, ocenjivana kao pođednako funkcionalna: u Rusiji je ostala u senci brzih promena, krize i haosa, u građanskom ratu u Jugoslaviji imala je neobično aktivnu ulogu, a kod ostalih zemalja bila je prisutna u meri u kojoj je ocenjeno da može koristiti pravdanju ciljeva vladajućih snaga. Način i stupanj prerade istorije su dinamični sastojak političke kulture, tj. njenog prilagođavanja novim pravcima razvoja. Pravdanje poslehladnoratovskih promena ovde će biti praćeno samo na planu korišćenja istorije: razlike u samopoimanja starih i novih političkih elita, izmenjene društvenointegrativne vrednosti, rast uloge nacionalnog identiteta i traganje za novim ideološkim okvirima. Termin sećanje ili istorijsko sećanje oznaćava naćin tumaćenja i prihvatanja prošlosti, tj. kako društvene i političke grupe selektivno vide važna zbivanja iz prošlosti, trudeći se da preko tako istorijski utemeljenog identiteta zaštite interese. Po svemu sudeći, to je imao na umu amerićki istorićar T. Džad kada je 1997. u knjizi "Velika iluzija" izneo pesimistićko gledanje da je poratna evropskaintegracija pretrpela neuspeh jer ju je ugroćavala blića istorijska prošlost. Štaviše, sećanja na fašizam i rat, po njemu, još uvek sprećavaju kolektivnu želju za ujedinjenjem. Ima i drugih mišljenja, pa čak i sumnji u to da zajednićki zapadnoevropski identitet mora pre svega poćivati na usaglašenom istorijskom sećanju (Frey, 2000)? Ako je potpuno usaglašavanje sećanja i nemoguće, revanšistićka prerada istorije svakako je važna smetnja globalizaciji i ujedinjenju.

Novi oblici rasprava o sećanju javljaju se na Zapadu posle 1960-ih u talasu dekolonizacije, pojave novih društvenih pokreta i njihovog traganja za alternativnom izmenjenom istorijom. Globalizaciju holokaust debata 1990-ih aktuelizovali su etnićki sukobi na Balkanu i u Ruandi. Ubedljivost pravdanja "humanitarne intervencije" NATO-a na Kosovu zavisila je od sećanja na holokaust. Snimci zbegova i masovnog ubijanja koji su obišli svet, oživeli su sećanje na neintervencije SAD u Evropi 1940, i neuspeh intervencije u Bosni 1992. To je pojaćalo ulogu kulture sećanja krajem 20. veka i korišćenje holokausta kao univerzalnog sinonima istorijske traume. Holokaust je postao signatura 20. veka i neuspeha prosvetiteljskog projekta da se živi u miru sa razlikama. Središnja uloga fašistićkog rasizma u transnacionalnim raspravama o organizovanom nasilju pretvorila je holokaust iz konkretnog događaja u metaforu traumatićne istorije i sećanja. Danas nova kultura sećanja saćima sećanje, zabavu i traumu (Huyssen 2000). Tržišno instrumentalizovanje sećanja nije prisutno samo u zapadnoj industriju kulture, nego još više kod poslesocijalistićkih rećima. Posle sloma evropskog jednopartijskog socijalizma sećanje je postalo kulturna opsesija monumentalnih razmera širom sveta, a stupanj njegove politizacije bio je raznolik (od fašizacije do traganja za kulturnim identitetom). Uspon fragmentarne politike sećanja specifićnih socijalnih i etnićkih grupa otvorio je pitanje da li su danas oblici kolektivnog saglasnog sećanja uopšte mogući, a ako nisu, koji je oblik društvene i kulturne kohezije moguć bez njih? Liberalnije struje tvrde da smo opterećeni eksplozijom i tržištem sećanja, dok konzervativci i nacionalisti opominju da smo u opasnosti i pod pretnjom zaborava. To je napetost izmeću ideologija kod kojih je